

Lausunto Varhan palveluverkkosuunnitelmasta koskien saariston sosiaali- ja terveyspisteitä

Saaristolautakunta 02.04.2024 § 14
289/00.04.01/2024

Valmistelija

Kehittämispäällikkö Tiina Rinne-Kylänpää

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen hallitus on 26.3. päättänyt, että sote-palvelujen palveluverkkosuunnitelmista pyydetään lausunnot alueen kunnilta rajaamalla lausuntopyynnöt sote-keskuspalvelujen palvelukokonaisuuteen. Lausunnot pyydetään toimittamaan 25.4.2024 mennessä.

Hyvinvointialueen palveluverkkouudistus on osa Varsinais-Suomen hyvinvointialueen strategiaa, jossa se päättää järjestämisvastuulleen kuuluvan sosiaali- ja terveydenhuollon pitkän aikavälin tavoitteet. Palvelustrategiassa huomioidaan asukkaiden tarpeet, paikalliset olosuhteet, palvelujen saatavuus ja saavutettavuus sekä kustannusvaikuttavuus.

Palveluverkkosuunnittelu tähtää tehokkaaseen tilojen käyttöön ja ottaa huomioon talouden reunaehdot, kiinteistöjen kunnon, henkilöstön saatavuuden sekä muun käytettävissä olevan kapasiteetin. Tavoitteena on pienentää kiinteistökustannuksia.

Palveluverkkosuunnitelman mukaan palveluverkkoa kehitettäessä otetaan huomioon väestön ja eri asiakasryhmien tarpeet, väestön kehitys ja väestökeskittymät sekä väestön luonnolliset asiointisuunnat ja alueelliset erityspiirteet, kuten saaristoisuus ja julkisen liikenteen toimivuus. Suunnitelman mukaan hyvinvointialue edistää osaltaan Varsinais-Suomen ja sen eri alueiden elinvoimaa yhteistyössä kuntien kanssa. Tulevat palvelukonseptit, kuten digi- ja liikkuvat palvelut tuovat uusia mahdollisuuksia myös saaristoon, mutta niiden käyttöönotosta ei ole vielä tarkempaa suunnitelmaa.

Suunnitelman tavoitteet sosiaali- ja terveyskeskuspalveluissa

- Vahvistaa asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia tarjota sosiaali- ja terveyskeskuksissa palveluja väestön tarpeiden ja elämänvaiheiden mukaisesti.
- Monialaiset palvelut vastaavat nopeasti ja laadukkaasti väestön palvelutarpeisiin ja turvaavat asiakkaan palvelun jatkuvuutta.
- Sosiaali- ja terveyskeskusten asema palvelujärjestelmässä on vahva. Sosiaali- ja terveyskeskusten palvelurakenne koostuu sote-pisteistä, sote-aseamista, laajan palvelun sote-keskuksista ja yliopistollisesta sote-keskuksesta ja sen keskitetyistä erityispalveluista.

Sosiaali- ja terveyspalvelupiste eli sote-piste on fyysinen palvelupiste. Se tarjoaa muutamia sosiaali- ja terveyspalveluja. Sote-piste on avoinna 1–5 arkipäivänä viikossa.

Lisätietoja palveluverkkosuunnitelmasta: [Palveluverkko | Varha](#)

Saariston sosiaali- ja terveystieteet Naantalissa

Naantalin saariston alueella olevat terveystieteet ovat tällä hetkellä melko toimivat. Terveystieteet sijaitsevat nykyisin kaupungin saaristo-osissa Rymättylässä, Merimaskussa ja Velkualla.

Velkuan ja Merimaskun terveystietettä ollaan palveluverkkosuunnitelman mukaan lakkauttamassa ja Rymättylän pisteestä lääkäripalvelut siirtyvät Naantaliin. Selvityksessä esitetyt terveystieteiden asiakasmäärät tuntuvat aikaisempaan käyttöön verrattuna vähäisiltä, joten toivomme tarkistusta näihin.

Velkuan alueen palveluja käyttävät lisäksi livonsaarelaiset. Velkuan palvelut ovat aikanaan luotu asukkaiden vähimmäistarpeet kattaviksi ja ne ovat sitä edelleen: lääkärin vastaanotto terveystieteessä on joka toinen viikko ja terveydenhoitaja kerran viikossa.

Merimaskun terveystieteellä on hyvät tilat kaupungin aamu- ja iltapäivätoiminnan tilojen yhteydessä. Merimaskussa lääkärin vastaanotto on ollut 2 kertaa viikossa ja terveydenhoitaja 5 kertaa viikossa. Tilojen käyttö myös helpottaa Naantalin terveystietokeskuksen tilantarvetta.

Rymättylässä lääkäri on käynyt 3 kertaa viikossa ja terveydenhoitaja 4 päivänä viikossa.

Naantalin kaupunki esittää lausuntonaan Varsinais-Suomen Hyvinvointialueen palveluverkkosuunnitelmasta seuraavaa:

Esitämme, että Velkuan ja Merimaskun terveystietettä ei lakkauteta ja Rymättylän palvelussa jatketaan lääkärin vastaanottoa. Perusteena esitämme seuraavaa:

Palvelujen tarve

Palveluverkkosuunnitelmaa laadittaessa on tärkeä ottaa huomioon, että Rymättylän Katavakoti toimii paikallisena ja kokonaisvaltaisena sosiaali- ja terveydenhuollon keskuksena. Katavakoti sijaitsee aivan Rymättylän keskustassa ja terveystieteet toimii sen yhteydessä. Yksikössä on myös ympärivuorokautista palveluasumista. Katavakodin vieressä sijaitsee kaupungin vuokratervitalot, jotka toimivat myös ikääntyvien ihmisten asuntoina. Palvelukeskus tukee rivitaloasukkaiden kotona selviytymistä ja se voi ehkäistä asukkaiden siirtymistä vaativampien palvelujen piiriin. On otettava huomioon, että ikääntyneiden määrä Naantalissa kasvaa entisestään tulevina vuosina ja ympärivuorokautisten paikkojen tarve tulee lisääntymään. Terveystieteen lääkäripalvelut tukevat myös ympärivuorokautisen hoidon asiakkaita sekä avohuollon vanhusasiakkaita Rymättylässä.

Terveydenhuollon lähipalvelut on tuotettu saariston entisissä kuntakeskuksissa. Suurin osa palvelun käyttäjistä on iäkkäitä, jolloin liikkuminen julkisilla kulkuneuvoilla kaupungin keskustaan on hankalaa ja aiheuttaa lisäkustannuksia. Valmiuksia digitaalisten palveluiden käyttöön ei ole kaikilla. Saaristossa on totuttu elämään kotona hyvinkin pitkään, jolloin lähipalvelut lisäävät merkittävästi kotona asumisen mahdollisuutta. On sekä ekologisesti että sosiaalisesti kestävämpää tuoda ammattilaisen palvelu lähelle asiakasta kuin liikuttaa yksittäistä iäkästä asiakasta keskustan palvelujen pariin.

Julkisen liikenteen toimivuus

Naantalin saaristoalueilla palvelujen saavutettavuus on erityisen haastavaa alueella, jossa mantereelle ei ole kiinteää tieyhteyttä. Esimerkiksi Velkualla yhteysalusliikenteen ja lossiliikenteen päässä olevilta saarilta ja Velkuanmaasta matka Naantaliin saattaa kestää henkilöautolla yli tunnin. Mikäli asiakas joutuu turvautumaan julkiseen kulkuneuvoon, saattaa matka-aika yhteen suuntaan olla lähes 2 tuntia. Julkinen liikenne on heikkoa, jolloin paluumatkan odotusajat saattavat muodostua usean tunnin mittaiseksi, ennen kuin pääsee palaamaan takaisin kotiin.

Edellä mainituista syistä on tärkeää, että peruspalvelut löytyvät kyläkeskusten alueelta. Palveluverkkosuunnitelman mukainen 33 minuutin mukainen ajomatka Velkuulta Naantalin terveyskeskukseen toteutuu ainoastaan omalla autolla Teersalosta tai Livonsaareltä. Noin puolet Velkuan asukkaista asuu ilman kiinteää tieyhteyttä, jolloin 33 minuutin matka-aika ylittyy.

Myös Rymättylässä asuu asukkaita ilman kiinteää tieyhteyttä yhteysalus- tai lossi matkan päässä. Niille, jotka käyttävät julkista kulkuneuvoa, on Rymättylän terveystien palvelut helpommin saavutettavissa. Matka Rymättylän keskustaan edellyttää palvelubussin käyttöä ja siellä vaihtoa Fölin bussiin, jolla pääsee Naantaliin. Lisääntynyt Kela-taksin käyttö lisää sekä asiakkaan että yhteiskunnan kustannuksia.

Ympäristövaikutukset

Myös ympäristövaikutukset ovat tärkeä arvioida palveluverkkouudistuksessa. Viedäänkö palvelut asiakkaan lähiympäristöön vai kuljetetaanko yksittäistä asiakasta keskustan palveluihin. Hyvinvointialue voi suurena toimijana myös vaikuttaa omilla ja sopimuskumppaniensa hankinnoilla ympäristöön ja siirtyä vähäpäästöisiin kulkuneuvoihin toiminnassaan.

Saariston lähipalvelujen turvaaminen

Lähipalvelut turvaamalla pystytään myös ehkäisemään kustannusten kasvua erikoissairaanhoidon osalta. On tärkeää, että perusterveydenhuolto järjestetään riittävän lähellä asiakasta huomioiden saaristoisuuden, matkojen ja asiakkaalle aiheutuvat kustannukset. Naantalin kaupunki korostaa, että erilaisia ratkaisuja tehdessä tulee ottaa huomioon asiakkaan ja myös saaristoalueen elinvoimaisuuden näkökulma. Haluamme muistuttaa, että hyvinvointialueuudistus on tehty siitä näkökulmasta, että uudistuksen myötä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut paranevat asuinpaikasta riippumatta.

Vetoamme saaristolakiin palvelujen järjestämisessä. Laki saariston kehityksen edistämisestä edellyttää, että valtion ja kuntien toimin on pyrittävä turvaamaan saariston kiinteä asutus luomalla väestölle riittävät mahdollisuudet peruspalvelujen saantiin. Tämä koskee nykyisin myös hyvinvointialueita, koska sote-palvelut siirtyivät kunnilta näille.

Vetoamme myös alueelliseen yhdenvertaisuuteen: Naantalin saaristo-osien palvelujen ylläpitämiseen tulee ohjata hyvinvointialueen saamaa valtionosuutta, joka on kohdennettu saariston palveluihin. Jo hyvinvointialuetta rakennettaessa saaristoisuus huomioitiin kustannuksia lisäävänä tekijänä ja niiden rahoitukseen saatiin erillinen saaristolaisa saariston palveluiden turvaamiseksi. Saaristo-alueiden tulee olla palvelujen järjestämisen suhteen yhdenvertaisia keskenään.

Kaupunki on tehnyt hyvää yhteistyötä Varhan kanssa. Saariston terveystieteiden suunnittelussa toivomme tämän yhteistyön jatkuvan, jotta terveystieteiden palvelut saadaan järjestettyä mahdollisimman kustannustehokkaasti ja tarvetta vastaavaksi. Yksi vaihtoehto voisi olla ns. saaristotiimin perustaminen, jossa tietty tiimi ottaa vastuun saariston palveluiden järjestämisestä. Myös tilojen suhteen voidaan miettiä eri vaihtoehtoja.

Liitteenä; Varsinais-Suomen sisäinen väestöennuste, Sote-keskuspalvelujen verkko luonnos ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueen palvelustrategia.

Liitteet 1-3, saaristoltk 2.4.2024

Esittelijä	Kehittämispäällikkö
Päätösehdotus	Saaristolautakunta hyväksyy lausunnon ja lähettää sen edelleen kaupunginhallitukselle.
Kokouskäsitely	Saaristolautakunta päätti yksimielisesti lisätä lausuntoon, että Rymättylän hammashuollon palvelut tulee säilyttää.
Päätös	Muutettu päätösehdotus hyväksyttiin.